

Autor: Doc.dr.sc. Maša Alijević

Institucija: Pravni fakultet, Univerzitet u Zenici

E-mail: m.alijevic@gmail.com

ODNOS BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE UNIJE U KONTEKSTU KREIRANJA I PROVOĐENJA REFORME PRAVOSUĐA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak

Nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma bilo je očito da je pravosuđe njegova najslabija karika, tako da su naponi međunarodne zajednice još od 1995. godine bili usmjereni na uspostavljanje vladavine prava i jačanje sistema pravosuđa. Od samog početka u proces reforme pravosuđa u BiH, bila je uključena i međunarodna zajednica koja je obezbijedila inicijalne pretpostavke za uspostavljanje jedinstvenog pravosudnog sistema. Zahvaljujući njoj su zabilježeni određeni pozitivni trendovi. Paralelno sa pokretanjem procesa reforme pravosuđa otpočeo je i proces integracije BiH u EU. Stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju je definirajući trenutak u odnosima između EU i BiH, što se reflektuje i na dijalog o pravosuđu. Zbog deficita u ostvarivanju demokratskih standarda proces reforme pravosuđa se nastavio intezivnim zalaganjem stranaca što je rezultiralo pokretanjem strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH. Iako do sada nedovoljno uspješan, strukturirani dijalog sistematičnijim i sveobuhvatnijim radom mogao bi riješiti dileme važne za perspektivu reforme. U radu će se rasvijetliti da su za uspostavu adekvatnog pravosudnog sistema najvažniji međusobno povezani demokratski ciljevi: nezavisno, efikasno i odgovorno pravosuđe, a koji se mogu ostvariti jedino detektovanjem i uklanjanjem nedostataka u pravosudnom sistemu BiH.

Ključne riječi: pravosuđe, međunarodna zajednica, BiH, Evropska Unija, demokratski ciljevi

1. Uvod

Cjelokupni proces reforme pravosuđa u Bosni i Hercegovini (BiH) još nije dao optimalne rezultate iako traje već 17 godina. Ipak, intervencijom međunarodne zajednice donekle je nadomještena institucionalna i pravna praznina uspostavljanjem pravosudnih institucija na državnom nivou i donošenjem neophodnih materijalnih i procesnih zakona. Sve do sada poduzete aktivnosti u procesu reforme pravosuđa u BiH možemo posmatrati kroz tri etape koje su razvrstane vremenski i sadržajno.

Prva etapa je trajala od 1998. do 2004. godine kada je Ured Visokog predstavnika (OHR) odnosno visoki predstavnik kojeg je imenovalo Vijeće za implementaciju miraⁱ (PIC) proveo projekat „modernizacije“ u BiH što uključuje i napore uložene u reformu pravosuđa. Aktivnosti međunarodne zajednice bile su usmjerene ka uvođenju međunarodnih demokratskih standarda u pravosudni sistem BiH. Članstvo u Vijeću Evrope, u međuvremenu BiH je primljena u njegovo članstvo, podrazumijeva obavezu usklađivanja domaćih zakona sa evropskim standardima o nezavisnosti pravosuđa. Program procjene sudskog sistema (JSAP) koji je pokrenut 1998. godine pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija imao je za cilj da procijeni kvalitetu sudstva u BiH u poređenju sa međunarodnim pravnim standardima.ⁱⁱ JSAP je objavio 11 tematskih studija o nedostacima pravosudnog sistema BiH i pomogao je proces reforme, ali nisu postignute osnovne promjene neophodne za pružanje podrške za postizanje nezavisnog i profesionalnog pravosuđa.

Proces reforme se od 2001. godine nastavlja sa uspostavom Nezavisne pravosudne komisije (IJC) i entitetskih komisija čiji je zadatak bio izrada strategije za reformu pravosuđa sa akcentom na reviziju mandata tadašnjih sudija i tužilaca i unapređenje kvalitete i efikasnosti pravosudnog sistema.ⁱⁱⁱ Ovaj period obilježen je pristupanjem BiH Vijeću Evrope 2002. godine što je proizvelo određene pomake u procesu reforme. Tako je došlo do formiranja nekoliko institucija na državnom nivou i do legislativne reforme donošenjem većeg broja materijalnih i procesnih zakona. Prva etapa se može označiti kao period u kojem je došlo do približavanja pravosudnog sistema BiH međunarodnim demokratskim standardima zahvaljujući međunarodnoj zajednici i posebno aktivnom angažmanu OHR-a, ali uz neophodnost nastavka procesa reforme pravosuđa.

Druga etapa procesa pravosudne reforme započinje uspostavljanjem jedinstvenog Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) 2004. godine što je definitivno prekratnica za pravosuđe u BiH jer je uveden jedinstven postupak za imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija na cijeloj teritoriji BiH. Strateški ciljevi VSTV-a su nezavisno, odgovorno, efikasno i kvalitetno pravosuđe što VSTV već godinama nastoji postići intezivnim aktivnostima na izgradnji modernog pravosudnog sistema. Druga etapa traje do 2011. godine kada je proces pravosudne reforme počeo da stagnira. VSTV do 2011. godine proveo je čitav niz reformskih aktivnosti sa nastojanjima da unaprijedi pravosudni sistem i osnaži pravosudne institucije. Imenovan je veliki broj sudija i tužilaca, uspostavljeni su entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca, doneseni etički kodeksi za sudije i tužioce, ukinuti sudovi za prekršaje. Povodom Godišnjeg izvještaja za 2010. godinu VSTV-a, Evropska komisija je konstatovala da je došlo do napretka u oblasti pravosuđa. To je značilo i ispunjavanje nekih od uslova za pridruživanje Evropskoj Uniji (EU). Ipak, za dalje reformsko djelovanje bila je neophodna kvalitetnija koordinacija i saradnja između entiteta, kao i između VSTV-a, sudova, tužilaštava, zakonodavnih i izvršnih organa.^{iv}

ⁱ Vijeće za implementaciju mira je osnovano na Londonskoj konferenciji o implementaciji mira u BiH u decembru 1995. godine sa ciljem animiranja međunarodne podrške za implementaciju mira u BiH. Sastoji se od 55 država i međunarodnih organizacija koje finansijski i personalno podržavaju mirovni proces. Vijeće imenuje Visokog predstavnika za BiH koji je zadužen za civilnu implementaciju Daytonskog sporazuma i podržava ekstenzivnu interpretaciju njegovog mandata. Preuzeto: Steiner C. & Ademović N. (2010). *Ustav BiH: komentar*. Sarajevo: Fondacija Konrad Adenauer, 727.

ⁱⁱ Vidi: Program procjene sudskog sistema (2013), *Izveštaj za period od novembra 1998 do januara 1999 godine*, Misija Ujedinjenih nacija u BiH, Doc.ref: UNMBiH, /JSAP/1999/001. Preuzeto sa: <http://www.hjpc.ba/docs/jasp/pdf/1.pdf>

ⁱⁱⁱ Vidi više: Erdmann, C. (2001). *Ocjena aktuelnog mandata Nezavisne pravosudne komisije i pregled misije nastavka reforme pravosuđa za BiH*, 16.

^{iv} Vidi: Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, *Godišnji izvještaj za 2010. godinu*. Preuzeto sa: <http://www.hjpc.ba/intro/gizvjestaj/pdf/VSTVBiHGI2010web.pdf>

Treća etapa još uvijek traje, tako da je nemoguće odrediti njen vremenski okvir. Obilježena je strukturiranim dijalogom za reformu pravosuđa u BiH koji je pokrenut na prijedlog Evropske komisije na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između EU i BiH.^v Smatram primjerenim da treća etapa u procesu pravosudne reforme bude označena upravo strukturiranim dijalogom kao otvorenom prilikom za BiH da uspostavi nezavisan, nepristrasan, efikasan, odgovoran i stručan sistem pravosuđa.

2. Međunarodna zajednica u BiH

Međunarodna zajednica na prostorima šire regije bila je prisutna još od početka krize u bivšoj SFRJ, prvobitno u pokušaju spašavanja zajedničke države, mada je nešto kasnije utvrdila da se SFRJ raspada. Dakle, međunarodna zajednica imala je značajnu ulogu u uspostavljanju suverenosti i samostalnosti svih republika (Slovenije, Hrvatske, Makedonije i BiH) koje su izrazile namjeru da budu priznate kao nezavisne države. Prisustvo međunarodne zajednice u BiH potrajalo je znatno duže. Evropska zajednica (kasnije Evropska unija) pokušala je posredovanjem smanjiti napetosti i izbjeći rat u BiH ali joj to nije uspjelo. Mirovno posredovanje Evropske zajednice i Ujedinjenih nacija nastavlja se i za vrijeme agresije i ratnih sukoba.^{vi} Važno je napomenuti da je uz posredovanje međunarodne zajednice, zaustavljen rat u BiH - potpisivanjem Daytonskog mirovnog sporazuma. No, tu nije kraj jer angažman međunarodne zajednice nastavlja se i u implementaciji Mirovnog sporazuma. Aneksom 10. propisano je da će „Visoki predstavnik biti postavljen u skladu sa relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.“^{vii} On je vrhovni autoritet u pogledu tumačenja civilnog dijela Mirovnog sporazuma. Visokog predstavnika za BiH imenuje Upravni odbor PIC-a, međunarodnog tijela koje upravlja mirovnim procesom u BiH^{viii}, što mora potvrditi i Vijeće sigurnosti UN-a.^{ix} Do sada je imenovano sedam visokih predstavnika za BiH.^x Pravni osnov za djelovanje Visokog predstavnika u BiH nalazi se u Aneksu 10. Daytonskog mirovnog sporazuma, Bonnskoj deklaraciji, Madridskoj deklaraciji i rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a. Neobično je da se funkcija visokog predstavnika ne spominje u Aneksu 4. Daytonskog sporazuma – Ustavu BiH. Ali, uzimajući u obzir da je Ustav BiH dio međunarodnog sporazuma to znači da i ostali aneksi tog sporazuma čine formalno ustavno pravo što Aneks 10. Daytonskog sporazuma, koji daje ovlaštenja visokom predstavniku, svrstava u bitne elemente ustavnopravnog sistema BiH.^{xi} Visoki predstavnik je od 2002. godine ujedno i specijalni predstavnik EU u BiH čiji je zadatak stvoriti uslove za pridruživanje BiH EU.

BiH se bori da uspostavi liberalnu demokratiju, kao što su se borile i ostale države centralne i istočne Evrope koje su prošle period raspada komunizma. Međunarodna zajednica u izmijenjenim okolnostima čini napore da davanjem mišljenja, preporuka, procjena, izvještaja kao i direktnih uplitanja Visokog predstavnika u ustavnopravni sistem BiH potpomognu proces demokratizacije BiH i pripremi je za članstvo u EU.

Proces ostvarivanja uslova za punopravno članstvo BiH u EU jedan je od prioriteta vanjske politike BiH. Taj proces zvanično je počeo 1999. godine kada je formalizovan Proces stabilizacije i pridruživanja za države Zapadnog Balkana, odnosno, kada su vlasti EU i BiH izrazile političku volju ka

^v Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju BiH je potpisala u junu 2008. godine, a stupio je na snagu u julu 2015. godine.

^{vi} O tome svjedoče neuspjeli mirovni planovi. Vidi: Turčalo S. (2012). *Političko-ustavna rješenja za BiH: od Lisabona do Daytona, Geopolitičke naracije o mirovnim sporazumima za BiH 1992-1996*. Sarajevo: Mediacentar i Begić K. (1997). *Bosna i Hercegovina od Vanceove misije do Daytonskog sporazuma (1991.-1996)*. Sarajevo: Bosanska knjiga i Pravni centar fonda otvoreno društvo BiH.

^{vii} Aneks 10. čl. 1. st. 2. *Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH*, Zrakoplovna baza Wright Patterson, Dayton, Ohio, 1-21. novembra 1995.

^{viii} PIC nije organ u međunarodnom pravu jer nema izvornu nadležnost i njegove odluke nisu obligatorne (donosi komunikacije, zaključke i usvaja deklaracije). Preuzeto: Omerović E. (2011). Ured visokog predstavnika međunarodne zajednice u BiH u Banović D. & Gavrić S. (ur.), *Država, politika i društvo u BiH- analiza posdejtonskog političkog sistema*. Sarajevo: University press-Magistrat izdanja, 139.

^{ix} Vidi više o PIC-u: Steiner C. & Ademović N. (2010), 727.

^x Carl Bildt, Carlos Westendorp, Wolfgang Petrisch, Paddy Ashdown, Christian Schwarz-Schilling, Miroslav Lajčák i aktuelni Valentin Inzko.

^{xi} Ustavni sud BiH zauzeo je isto mišljenje: „I Ustav BiH, čiji je tekst dat u Aneksu IV., sastavni je dio Sporazuma. Prema tome, iz same strukture Sporazuma proizilazi da su aneksi istog karaktera i da tvorcima aneksa nije bila namjera da dođe do bilo kakvog sukoba ili mogućnosti spora između pojedinih aneksa ili institucija koje su njima uspostavljene. Prema tome, može se zaključiti da se oni nadopunjavaju i djeluju paralelno.“ Vidi: Odluka Ustavnog suda BiH broj U 32/01 od 22. juna 2001. godine, tačka 17. Vidi još: Odluke Ustavnog suda BiH broj U 7/97 od 22. decembra 1997. godine, broj U 21/01 od 22. juna 2001, tačka 18.

integrisanju BiH u EU.^{xiii} Možemo zaključiti da je međunarodna zajednica prisutna u BiH iz dva razloga: prvo, da pomogne provedbu Daytonskog mirovnog sporazuma i drugo, da pomogne ispunjenje uslova za napredovanje u Procesu stabilizacije i pridruživanja EU. Konstatovano je da su aktivnosti međunarodne zajednice na oba polja komplementarne jer implementacija i zaštita Daytonskog mirovnog sporazuma ujedno su dio Procesa stabilizacije i pridruživanja BiH EU (Ademović, Marko i Marković, 2012).

BiH mora uspostaviti vladavinu prava kao jedini način da postane pravna država. Osnovni pokazatelj uspostavljene vladavine prava je stepen nezavisnosti i nepristrasnosti sudstva i obezbjeđenje zaštite ljudskih prava i jednakosti građana pred zakonom. Nemogućnost uspostavljanja ujednačene pravne prakse na teritoriji cijele BiH stvara pravnu nesigurnost koja onemogućava uspostavljanje vladavine prava. Četiri odvojena sistema sudske vlasti u BiH nisu ravnopravna i ne mogu biti garant provođenja zakonitosti.^{xiii}

Međunarodna zajednica je još 1998. godine Madridskom deklaracijom ukazivala na značaj uspostavljanja vladavine prava “u koju svi građani imaju povjerenja što je preduslov za dugotrajan mir i samoodrživu ekonomiju.”^{xiv} Madridskom deklaracijom pokreće se pravosudna reforma radi stvaranja nezavisnog i nepristrasnog sudstva, uspostavljanja sudskih institucija na državnom nivou, suzbijanja organizovanog kriminala i korupcije, jačanja institucija za zaštitu ljudskih prava i Ustavnog suda BiH, izgradnje pravičnog mehanizma za provođenje sudskih odluka.^{xv} Bez ravnopravne, nezavisne i jake pozicije sudske vlasti nemoguće je uspostaviti osnovne pretpostavke vladavine prava, a bez vladavine prava nema integracije BiH u Evropsku familiju niti jačanja veza između EU i BiH na ekonomskom i političkom planu. To je razlog zašto međunarodna zajednica pridaje toliki značaj uspostavljanju nezavisnog sudstva i nezaobilazan je subjekt u procesu provođenja reforme pravosuđa. Ipak, proces reforme pravosuđa u BiH još se nije završio. Aktuelna etapa u procesu reforme pravosuđa započela je 2011. godine kada je godišnji izvještaj Evropske komisije o napretku BiH za 2011. godinu bio negativan sa jasnim isticanjem nedostatka političke volje za reformske procese.^{xvi} To je bio jedan od razloga za uspostavljanje strukturiranog dijaloga za reformu pravosuđa u BiH i to kao prijedlog Evropske komisije na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između EU i BiH. Početak Strukturiranog dijaloga ocijenjen je kao jedan od najznačajnijih događaja u 2011. godini.^{xvii}

3. Bosna i Hercegovina i Evropska Unija

Proces integracije BiH u EU počeo je 1999. godine kada je Vijeće ministara BiH usvojilo Odluku o pokretanju inicijative za pristupanje BiH EU i kada je Parlamentarna skupština BiH usvojila Rezoluciju o evropskim integracijama i Paktu stabilnosti za Jugoistočnu Evropu. Hronološki slijedile su aktivnosti:^{xviii}

- 2003. godine u junu, BiH je dobila status zemlje potencijalnog kandidata za prijem u EU na Samitu Evropskog vijeća u Solunu koji je otvorio politiku proširenja EU na Zapadni Balkan,
- 2004. godine u junu, Evropska komisija zaključila je Evropsko partnerstvo sa BiH kao posebnu vrstu ugovora sa državom potencijalnim kandidatom,
- 2005. godine u novembru, EU i BiH počele pregovore o zaključenju SSP,
- 2006. i 2008. godine revidirano je Evropsko partnerstvo sa BiH,
- 2007. godine u decembru parafiran je SSP,
- 2008. godine u junu potpisan je SSP u Luksemburgu,

^{xiii} Vidi: Ademović N. & Marko J. & Marković G. (2012). *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Konrad Adenauer Stiftung, 48.

^{xiii} Vidi: Crnković T. (2011). Ravnopravan položaj sudske vlasti kao preduslov vladavine prava u BiH (75-91), *Pravna misao*, br.9-10, Sarajevo, 88.

^{xiv} Madridska deklaracija, PIC Madrid declaration, Declaration of the Peace Implementation Council, PIC main meeting, 16.12.1998, tačka 12.1.

^{xv} *Ibid.*

^{xvi} Vidi: Evropska komisija (20.12.2012), Izvještaj o napretku BiH u 2011, Brisel 12.10.2011, broj SEC (2011)1206. Tekst izvještaja dostupan na: www.dei.gov.ba/bih.../dokumenti_eu/?...

^{xvii} Vidi: Izjavu specijalnog predstavnika EU ambasadora Petera Sorensena u Kadrić A. (20.12.2012.), Strukturadni dijalog za reformu pravosuđa. Preuzeto sa: http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Amela_Kadric1.pdf

^{xviii} Vidi više: Ademović N. & Marko J. & Marković G. (2012), 48-50.

- 2008. godine u julu počeo da se primjenjuje Privremeni sporazum o trgovini i pitanjima koja se tiču trgovine,
- 2009. godine Evropski sud za ljudska prava donio je presudu u predmetu Sejdić i Finci kojom je BiH proglasio krivom zbog neusklađenosti Ustava BiH sa EKLJP,
- 2010. godine uveden je bezvizni režim za građane BiH što je najočitiji efekat evropskih integracija,
- 2011. godine započeo je strukturirani dijalog o pravosuđu između EU i BiH,
- 2015. godine u julu SSP je stupio na snagu,
- 2015. godine u septembru potpisan je Protokol o ishodu ministarskog sastanka u okviru strukturiranog dijaloga između EU i BiH.

Razlog zbog kojeg je SSP stupio na snagu tek nakon sedam godina od potpisivanja, iako su ga ratifikovale sve države članice EU, je presuda Evropskog suda za ljudska prava (EKLJP) u predmetu Sejdić i Finci koja još nije implementirana. Prema presudi, Ustav BiH treba uskladiti sa EKLJP što SSP u članu 2. zahtijeva: „Poštivanje demokratskih principa i ljudskih prava, proglašeni u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i definiranih u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda,... osnova su unutrašnje i vanjske politike strana, te čine bitne elemente ovog sporazuma.“^{xxix} Usaglašavanje propisa sa pravom EU je obaveza koja proizilazi iz SSP-a. Na osnovu člana 78. SSP-a proizilazi obaveza BiH da prihvati propise EU^{xxx} koji se odnose na pravosuđe i temeljna ljudska prava, tačnije da BiH uskladi svoj pravosudni sistem sa standardima EU iz poglavlja 23. pravne stečevine EU.^{xxxi} Uslovi iz poglavlja 23. i uopšte pravne stečevine EU ne mogu biti predmet pregovaranja.^{xxxii} Prema novom principu poglavlje 23. ostaje otvoreno tokom čitavog pregovaračkog procesa i zatvara se na samom kraju kako se ne bi dogodilo da države kandidati ulaze nespremljene u EU.^{xxxiii}

Sadržaj poglavlja 23. obuhvata sljedeće uslove:

- nezavisno, nepristrasno, profesionalno i efikasno pravosuđe;
- sprečavanje i suzbijanje korupcije;
- poštivanje temeljnih ljudskih prava i
- poštivanje prava građana EU.

S obzirom na naslov rada, razmotrit ćemo uslove za ostvarenje nezavisnog i nepristrasnog pravosuđa koje BiH treba ispuniti da bi zadovoljila kriterije za članstvo u EU. Težnja za jedinstvenim standardima uglavnom se zadržavala na olakšanom pristupu sudovima građanima EU koji se nalaze na teritoriji drugih članica, sa namjerom da svaki građanin EU može lako doći do sudova bilo gdje u Evropi.^{xxxiv} Za EU jako je važno da njeni građani uživaju jednak tretman na sudovima u državama članicama bez obzira iz koje članice dolaze, zbog čega EU posebnu pažnju posvećuje nezavisnosti i

^{xxix} Član 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH, preuzeto sa: www.dei.gov.ba (10.10.2013.).

^{xxx} Pravo EU predstavlja zaseban pravni sistem, različit od međunarodnog prava i pravnih sistema država članica EU. Vidi: Hix S. (2005). *The political system of the European Union*, Palgrave Macmillan, 115.

^{xxxi} “Strane će u međusobnoj saradnji u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova pridavati posebnu važnost učvršćivanju vladavine zakona i jačanju institucija na svim nivoima u oblasti uprave općenito, a naročito u provođenju zakona i izvršavanju sudskih presuda. Saradnja će naročito imati za cilj jačanje nezavisnosti sudstva i unapređivanje njegove efikasnosti i institucionalnih kapaciteta, jednakost u postupanju, razvoj odgovarajućih struktura policijskih, carinskih i drugih organa za provođenje zakona, uz pružanje adekvatne obuke i borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala.”- član 78. SSP-a.

^{xxxii} Pravna stečevina EU podeljena je u 35 poglavlja, a pregovori o članstvu zapravo su proces tokom koga će se BiH, kao i ostale države koje nastoje da postanu članice EU, prilagoditi njenom pravnom, ekonomskom i društvenom sistemu, reformišući sopstveno zakonodavstvo u svim navedenim segmentima, ali i cjelokupni društveni sistem.

^{xxxiii} Crna Gora je prva država s kojom se pregovori vode prema novom principu. Uslovi za ulazak u EU su sve teži, jer je već od ranije povećan broj pregovaračkih poglavlja na 35 te su uvedena mjerila (benchmarks) koja je potrebno ispuniti da bi se poglavlje uopšte otvorilo. Za poglavlje 23. karakteristična je suspenzivna klauzula koja određuje da se pregovori prekidaju u slučaju ozbiljnog kršenja ljudskih prava i sloboda. Vidi više: *Crna gora i pregovori u poglavlja 23- pravosuđe i temeljna prava*, ur. Muk S., Institut Alternativa, jun 2012, 1-3.

^{xxxiv} U tu svrhu donesene su uredbe Bruxelles I. i II. o izvršenju sudskih presuda. Vidi: Uzelac A. (2004). *Vladavina prava i pravosudni sustav: sporost pravosuđa kao prepreka pridruživanju* (99-123), Ott K. (ur.), *Pridruživanje Hrvatske Evropskoj Uniji: Izazovi institucionalnih prilagodbi*, Zagreb (IJF), 104.

nepristrasnosti pravosuđa države s kojom vodi pregovore o pristupu EU (Turkalj, 2013).^{xxv} Nezavisnost pravosuđa podrazumijeva ostvarenje institucionalne i individualne nezavisnosti i to uspostavljanjem demokratskih standarda obrađenih u trećem poglavlju. Institucionalna nezavisnost sudstva fokusira se na nezavisnost sudske od ostalih grana vlasti i nezavisnost sudova unutar istog pravosudnog sistema, dok se individualna nezavisnost odnosi na nezavisnost koju imaju sudije kao individue u izvršavanju svojih profesionalnih dužnosti.^{xxvi} Institucionalna nezavisnost sudstva ostvaruje se nezavisnošću u upravnim pitanjima, finansijskim pitanjima, u ovlaštenjima za donošenje odluka i određivanju nadležnosti.^{xxvii} Venecijanska komisija je za ostvarenje individualne nezavisnosti sudija u prvi plan stavila imenovanje i unapređenje sudija, sigurnost mandata, finansijsku sigurnost, nezavisno donošenje odluka i prava sudija.^{xxviii} Naglasak je stavljen na ulazak u pravosudnu profesiju i upravljanje karijerama pravosudnih dužnosnika u smislu uspostavljanja jednoobraznih, objektivnih i transparentnih kriterija za imenovanje i razrješenje sudija, kao i njihovo napredovanje u karijeri.^{xxix} Pravosuđe zasnovano na evropskim vrijednostima usmjereno je i na jačanje njegove odgovornosti kroz automatsku dodjelu predmeta, postupke povrede etičkog kodeksa, sistem disciplinske odgovornosti sudija i pitanje krivičnog imuniteta sudija.^{xxx} EU veliku pažnju posvećuje jačanju sistema stručnog usavršavanja i profesionalnosti u pravosuđu putem uspostavljanja nezavisne pravosudne institucije koja ima osigurana finansijska sredstva i potrebne kadrove za provođenje programa usavršavanja.^{xxxi} Kada je u pitanju efikasnost u radu pravosuđa neophodno je obezbijediti dostatna finansijska sredstva, uvesti napredne informatičke tehnologije, racionalizirati mrežu sudova, obezbijediti optimalno trajanje sudskih postupaka i svesti na minimum broj neriješenih predmeta.^{xxxii}

Generalno gledajući situacija u pravosuđu BiH zabrinjavajuća je sa aspekta nezavisnosti, a po mišljenju Venecijanske komisije uzrokovana postojanjem više pravnih sistema, fragmentacijom pravosuđa, nedovoljnom saradnjom između pravosudnih institucija, činjenicom da Tužilaštvo BiH, Sud BiH i VSTV nisu izričito obuhvaćeni ustavnim odredbama, sastavom VSTV-a i finansijskom situacijom u kojoj se pravosuđe nalazi.^{xxxiii} U zaključku Mišljenja Venecijanske komisije iz 2012. godine stoji da opšte stanje pravosuđa u BiH daje razloge za zabrinutost u pogledu kako pravne sigurnosti tako i njegove nezavisnosti jer postojanje nekoliko pravnih poredaka i rascjepkanost pravosuđa otežava da BiH ispuni zahtjeve za dosljednost, preciznost i stabilnost kao i da zadovolji različite aspekte institucionalne i individualne nezavisnosti pravosuđa. Venecijanska komisija ostaje uvjerena da se dalji napredak i razvoj u BiH mogu postići jedino kroz ustavnu reformu. U međuvremenu, cilj treba biti jačanje djelotvornosti institucija na svim nivoima u BiH.^{xxxiv} Prema Godišnjem izvještaju VSTV-a za 2014. godinu posebna pažnja posvećena je principima nezavisnosti, odgovornosti i efikasnosti pravosuđa koji još uvijek nisu realizirani do te mjere da bi zadovoljili evropske vrijednosti.^{xxxv} Usaglašavanje zakonodavstva BiH sa pravnom stečevinom EU u okviru poglavlja 23. ima za cilj obezbjeđivanje visokog stepena vladavine prava i to na osnovu efikasnog pravosuđa i mehanizama zaštite ljudskih prava.

Evropska komisija otvorila je strukturirani dijalog između BiH, uključujući entitete s jedne strane i EU sa druge strane, radi zajedničke saradnje i napora na sprovođenju reformi koje garantuju nezavisnost, nepristrasnost i efikasnost pravosuđa u BiH čime je otvorena i tema o poglavlju 23. kao uslovu koji mora biti ispoštovan ukoliko BiH planira nastaviti put ka ulasku u EU. Prema Trnki, EU je identifikovala

^{xxv} Turkalj K. (2013). Catch 23- izmjene Ustava RH radi ispunjavanja političkih kriterija za članstvo u EU (30-42), *Sveske za javno pravo*, broj 11, 33.

^{xxvi} Vidi: *Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u BiH*, Evropska komisija za demokratiju kroz pravo (Venecija, 15-16.06.2012), Strasbourg, 18.06.2012, mišljenje broj 648/2011, CDL-AD(2012)014, tačke 78. i 80.

^{xxvii} Hanušić A. (2012). Mišljenje Venecijanske komisije o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa- prikaz, *Sveske za javno pravo*, br. 10, godina 3.

^{xxviii} *Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u BiH*, Venecijanska komisija (2012), tačka 81.

^{xxix} K. Turkalj (2013), 34.

^{xxx} *Ibid.*

^{xxxi} *Ibid.*

^{xxxii} Vidi: Izvješće o analitičkom pregledu Hrvatska (25.11.2013.), poglavlje 23.- Pravosuđe i temeljna ljudska prava, Službe komisije, WP za proširenje plus zemlje koje pregovaraju o pristupanju EU, MD 210/07, 27. Juni 2007, 5. Preuzeto sa: www.vlada.hr/.../23%20Pravosuđe%20i%20temeljna%20prava-Izv%20o...

^{xxxiii} Preuzeto: Hanušić A., (2012), 59.

^{xxxiv} *Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u BiH*, Venecijanska komisija (2012), tačke 99-101,

^{xxxv} Vidi: Visoko sudsko i tužilačko vijeće, *Godišnji izvještaj za 2014. godinu*, 17-85.

područja, među koja spada i pravosuđe, na kojima je nužna promjena ustavnog uređenja BiH što je indirektno i uslov za priključenje ovoj integraciji.^{xxxvi} Što znači da od dosljednog i potpunog provođenja preporuka strukturiranog dijaloga koje su odraz poglavlja 23. pravne stečevine EU i nadogradnje Ustava BiH zavisi perspektiva građana BiH.

U početnom periodu, rad strukturiranog dijaloga karakterišu brojne preporuke i česti sastanci, da bi njegove aktivnosti u 2015. godini potpuno utihnule (nije održan niti jedan sastanak od maja 2014.). Razlog tome je činjenica da su tokom tri godine donesene brojne preporuke proizišle iz osam sastanaka, a koje (uglavnom) nisu implementirane, što nameće zaključak da strukturirani dijalog do sada nije bio dovoljno uspješan.^{xxxvii} Neuspjeh dijaloga potvrđuje činjenica da je u julu 2015. godine Narodna skupština RS-a usvojila odluku o raspisivanju referendumu o radu Suda i Tužilaštva BiH što je najavljano još 2011. godine i spriječeno otvaranjem strukturiranog dijaloga o pravosuđu. U 2015. godini se sve ponovilo i to „obnovom“ dijaloga putem Protokola o ishodu ministarskog sastanka u okviru strukturiranog dijaloga između EU i BiH koji su u Briselu 10. septembra 2015. godine potpisali državni i entitetski ministri pravde i predsjednik Pravosudne komisije Brčko Distrikta BiH.^{xxxviii} Analizom Protokola iz Brisela utvrđeno je da Protokol neće donijeti nikakve promjene u dosadašnjem načinu provođenja strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH, ali je sadržajno došlo do promjene. Novina je sadržaj strukturiranog dijaloga koji je sada koncizniji jer kao prioritarna, naznačava samo četiri pitanja koja se odnose na državni pravosudni sistem gdje i ima najviše problema, ali nije dobro da se reforma pravosuđa kao cjeline provodi segmentirano kroz pojedinačne reformske procese bez sagledavanja svih nivoa pravosudnog sistema.^{xxxix}

4. Usaglašavanje zakonodavstva BiH sa pravnom stečevinom EU

Na temelju Protokola iz Brisela kojim su ustanovljena pitanja koja imaju prioritet u smislu njihovog rješavanja i preporuka koje je Evropska komisija od 2011.godine usvojila mogu se jasno detektovati nedostaci u pravosudnom sistemu BiH. Nedostaci ukazuju da pravosudni sistem u BiH nije u dovoljnoj mjeri efikasan, nezavisan i odgovoran. Pitanja u nastavku teksta kumulativno trebaju biti riješena implementacijom preporuka Evropske komisije. Među svim preporukama dominantne su one o reviziji materijalnog i procesnog zakonodavstva i jačanja položaja sudija.

Dakle, najaktuelnija i najvažnija pitanja odnose se na:

- pitanje neriješenih starih predmeta - povećati efektivnost putem usvajanja nacrtu zakona u proceduri, naručito zakona o izvršnom postupku koji utiče na rješavanje komunalnih predmeta kao i zakona o nasljeđivanju. Preporučuje se obuka u oblasti menadžmenta, promjena unutrašnjih procedura rada na sudovima, kao i uvođenje sudske i vansudske medijacije na cijelom prostoru BiH.^{xl} Potrebno je kontinuirano ulagati napore ka većoj uporabi instituta sudskog poravnanja i postupka medijacije, kao alternativnih načina rješavanja sporova, s ciljem bržeg i efikasnijeg smanjenja broja predmeta u sudovima.^{xli}
- pitanje konsolidacije funkcija VSTV-a, uključujući izmjene relevantnog zakona u skladu sa evropskim standardima - spriječiti situaciju u kojoj bi imenovanja sudija i tužilaca bila pretjerano izložena uticaju političkih stranaka. Postupci imenovanja moraju biti transparentni i zasnovani na

^{xxxvi} Vidi: Trnka K. (2004). Konstitutivnost naroda i uključivanje BiH u evropske integracije (18-21), *Pravna misao*, broj 7-8,21.

^{xxxvii} O razlozima neuspjeha strukturiranog dijaloga vidi: Alijević M. (25.11.2015). Nastavak aktivnosti unutar strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH u svjetlu briselskog Protokola (10. 09. 2015), http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Masa_Alijevic.pdf,

^{xxxviii} Vidi: Protokol o ishodu ministarskog sastanka u okviru strukturiranog dijaloga između EU i BiH, Brisel, 10. 09. 2015, <http://europa.ba/wp-content/uploads/2015/09/PROTOKOL-BHS.pdf>,

^{xxxix} Vidi: Alijević M. (2015).

^{xl} Preporuka Evropske komisije sa drugog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Sarajevo, 10-11 novembar 2011.

Preuzeto sa : http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=32883&vijesti_jezik=B.

^{xli} Vidi: Visoko sudsko i tužilačko vijeće, *Godišnji izvještaj za 2012. godinu*, 86.

zaslugama na svim nivoima uz uvođenje dodatnih mjera za sprečavanje sukoba interesa i za jačanje odgovornosti.^{xlii}

- pitanje zakona o tužilaštvima u FBiH - usvojiti jedinstveni zakon radi usklađivanja rada tužilaštava.^{xliii}
- pitanje jednakosti građana pred zakonom i ujednačavanje sudske prakse u predmetima ratnih zločina - ujednačiti sudsku praksu u primjeni materijalnog krivičnog prava na predmete ratnih zločina. Preporučuje se uspostavljanje djelotvornog zajedničkog panela najviših sudskih instanci koji bi imao savjetodavnu ulogu i postao okvir za davanje smjernica.^{xliv}
- pitanje nacrtu Zakona o sudovima BiH – izvršiti institucionalnu reformu apelacionog sistema u Sudu BiH i donijeti jedinstven zakon za sudove na nivou BiH. Preporučuje se osnivanje Apelacionog (Višeg) suda BiH, odvojenog od prvostepenog suda koji odražava nadležnost Suda BiH. Preporučuje se izbjegavanje bilo kakvog prekida u radu različitih pravosudnih institucija nakon usvajanja Zakona o sudovima BiH. Princip proširene krivične nadležnosti sudova na državnom nivou treba zadržati kroz utvrđivanje objektivnih parametara kako bi se eliminisala svaka moguća narušenost prava na prirodno sudiju.^{xlv}
- pitanje jačanja finansijske nezavisnosti pravosuđa - smanjiti fragmentiranje u finansiranju pravosudnih institucija. Preporučuje se uvođenje jedinstvenog finansiranja sudova i tužilaštava u FBiH iz budžeta FBiH, a dugoročno svih sudova i tužilaštava u BiH iz budžeta institucija BiH. Potrebno je obezbijediti konkretna finansijska sredstva za očuvanje nezavisnosti, efikasnosti, nepristrasnosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosudnih institucija.^{xlvi}
- pitanje profesionalizma u pravosuđu - izvršiti reformu postupaka koji se odnose na pristup sudskoj profesiji, kao i reformu pravosudnog ispita.^{xlvii}
- Pitanje provedbe Državne strategije za procesuiranje predmeta ratnih zločina- bez odlaganja rješavati najsloženije predmete koji su preneseni na Tužilaštvo BiH. Preporučuje se da efikasno i rigorozno upravljanje prenesenim predmetima doprinese utvrđivanju konačnog i tačnog broja predmeta na svakom nivou vlasti kako bi se procijenili kapaciteti nadležnih organa za ostvarenje strateških ciljeva.^{xlviii}
- pitanje pratećih aktivnosti sa sastanaka - ispunjavanje svih preporuka oko kojih je postignut konsenzus. Između ostalog, da se sve izmjene i dopune pravnih propisa o pravosuđu ne stavljaju u proceduru prije koordinacije sa EU kako bi se obezbijedila dosljednost sa strukturom i zahtjevima pristupanja EU, održavanje konsultacija između relevantnih organa vlasti i najvažnije preporučuje se nastavak strukturiranog dijaloga o reformi pravosuđa.^{xlix}

Očito je neophodno da nastavak provođenja reforme pravosuđa u BiH ide u pravcu preporuka strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH, jer da bi se BiH približila kandidaturi za EU nisu dovoljna sporadična prilagođavanja zakonskih propisa nego plansko djelovanje ka postizanju stabilnog zakonodavstva i efikasnog pravosuđa koje uživa povjerenje građana. Nezavisno, efikasno i odgovorno pravosuđe mogu se ostvariti jedino težnjom za uklanjanjem utvrđenih nedostataka i to putem ustavne reforme, promjena organizacione strukture, revizije materijalnog i procesnog zakonodavstva i jačanja položaja sudija. Uloga međunarodne zajednice u kreiranju i provođenju reforme pravosuđa u BiH još

^{xlii} Preporuka Evropske komisije sa šestog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Banja Luka, 11-12 novembar 2013.

Preuzeto sa : <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=47707>.

^{xliii} Preporuka Evropske komisije sa drugog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Sarajevo, 10-11 novembar 2011.

Preuzeto sa : http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=32883&vijesti_jezik=B.

^{xliv} Preporuka Evropske komisije sa šestog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“.

^{xlv} Preporuka Evropske komisije sa petog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Brisel, 12. juli 2013. Preuzeto sa : <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=41782>.

^{xlvi} Preporuka Evropske komisije sa trećeg sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Mostar, 05 i 06 juli 2013. Preuzeto sa : <http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=36934>.

^{xlvii} Preporuka Evropske komisije sa drugog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“.

^{xlviii} Preporuka Evropske komisije sa osmog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Sarajevo, 13. i 14. maj 2014. Preuzeto sa: <http://vsts.pravosudje.ba/>

^{xlix} Preporuka Evropske komisije sa drugog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“.

uvijek je izražena zbog nedostatka sporazuma o reformi pravosuđa između dva bosanskohercegovačka entiteta i neophodne finansijske pomoći za realizaciju projekata jačanja efikasnosti pravosuđa. Također, uloga međunarodne zajednice još nije završena jer je odgovorna za (ne) napredak BiH i za usklađivanje pravosudnog sistema BiH sa međunarodnim/evropskim demokratskim standardima. Ukratko, angažman, finansijska potpora i autoritet međunarodne zajednice još uvijek su potrebni BiH.

Da zaključimo, pravosudna reforma trebala bi se nastaviti intenzivnijim aktivnostima oko ispunjavanja uslova za napredovanje u procesu stabilizacije i pridruživanja kao i usklađivanjem pravnog sistema BiH sa pravom EU. Radi postizanja ovih ciljeva trebalo bi iskoristiti instrumente predpristupne pomoći tzv. IPA fondove EU koji stoje na raspolaganju BiH kao potencijalnom kandidatu za članstvo u EU, a koji do sada nisu dovoljno iskorišteni, te je dobar dio fondova izgubljen. Najveći pomaci u dosadašnjem procesu pravosudne reforme postignuti su uz pomoć međunarodne zajednice, te bi i nastavak reformskih aktivnosti bio moguć jedino putem strukturiranog dijaloga između EU i BiH. Iako do sada nedovoljno uspješan, strukturirani dijalog sistematičnijim i sveobuhvatnijim radom može riješiti dvije dileme važne za perspektivu reforme. Prvo, kako definisati ulogu pravosuđa u kontekstu osposobljavanja za djelovanje unutar EU i drugo, kako prilagoditi preporuke EU utemeljene na evropskim standardima tranzicijskom pravosudnom sistemu BiH. Ipak, treba voditi računa da standardi nisu idealni jer njihova implementacija u već etabliranim demokratskim državama ne može biti ista kao u državama čiji su pravosudni sistemi u tranziciji. Važno je podsjetiti da je dosadašnji proces pravosudne reforme u BiH imao značajnih rezultata. Osnivanje VSTV-a svakako je jedan od ključnih događaja za pravosudni sistem BiH. U pozitivne rezultate mogu se uključiti i osnivanja Suda BiH i Tužilaštva BiH i reorganizacija mreže sudova. Funkcionisanje jedinstvenog i nezavisnog pravosudnog sistema BiH podrazumijeva jačanje VSTV-a i osnivanje vrhovne sudske instance koja će biti temeljni faktor integracije ovog sistema.

5. Literatura:

Crna gora i pregovori u poglavlja 23- pravosuđe i temeljna prava, ur. S. Muk, Institut Alternativa, jun 2012;

Evropska komisija, Izvještaj o napretku BiH u 2011, Evropska komisija, Brisel 2011, broj SEC (2011)1206;

Izvješće o analitičkom pregledu Hrvatska, poglavlje 23.- Pravosuđe i temeljna ljudska prava, Službe komisije, WP za proširenje plus zemlje koje pregovaraju o pristupanju EU, MD 210/07, 27. Juni 2007;

Madridska deklaracija, PIC Madrid declaration, Declaration of the Peace Implementation Council, PIC main meeting, 16.12.1998;

Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u BiH, Evropska komisija za demokratiju kroz pravo (Venecija, 15-16.06.2012), Strasbourg, 18.06.2012, mišljenje broj 648/2011, CDL-AD(2012)014;

Odluka Ustavnog suda BiH broj U 21/01 od 22. juna 2001. godine;

Odluka Ustavnog suda BiH broj U 32/01 od 22. juna 2001. godine;

Odluka Ustavnog suda BiH broj U 7/97 od 22. decembra 1997. godine;

Preporuka Evropske komisije sa drugog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Sarajevo, 10-11 novembar 2011;

Preporuka Evropske komisije sa osmog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Sarajevo, 13. i 14. maj 2014;

Preporuka Evropske komisije sa petog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Brisel, 12. juli 2013;

Preporuka Evropske komisije sa šestog sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Banja Luka, 11-12 novembar 2013;

Preporuka Evropske komisije sa trećeg sastanka o „Strukturiranom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH“, Mostar, 05 i 06 juli 2013;

Program procjene sudskog sistema (2013), *Izveštaj za period od novembra 1998 do januara 1999 godine*, Misija Ujedinjenih nacija u BiH, Doc.ref: UNMBiH, /JSAP/1999/001. Preuzeto sa: <http://www.hjpc.ba/docs/jasp/pdf/1.pdf>

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, *Godišnji izvještaj za 2010. godinu*;

Visoko sudsko i tužilačko vijeće, *Godišnji izvještaj za 2012. godinu*;

Visoko sudsko i tužilačko vijeće, *Godišnji izvještaj za 2014. godinu*;

Ademović N. & Marko J. & Marković G. (2012). *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Konrad Adenauer Stiftung;

Alijević M. (2015). Nastavak aktivnosti unutar strukturiranog dijaloga o pravosuđu između EU i BiH u svjetlu briselskog Protokola (10. 09. 2015), http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Masa_Alijevic.pdf

Begić K. (1997). *Bosna i Hercegovina od Vanceove misije do Daytonskog sporazuma (1991.-1996)*. Sarajevo: Bosanska knjiga i Pravni centar fonda otvoreno društvo BiH;

Crnković T. (2011). Ravnopravan položaj sudske vlasti kao preduslov vladavine prava u BiH (75-91), *Pravna misao*, br.9-10, Sarajevo;

Erdmann, C. (2001). *Ocjena aktuelnog mandata Nezavisne pravosudne komisije i pregled misije nastavka reforme pravosuđa za BiH*;

Hanušić A. (2012). Mišljenje Venecijanske komisije o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa- prikaz, *Sveske za javno pravo*, br. 10, godina 3;

Hix S. (2005). *The political system of the European Union*, Palgrave Macmillan;

Kadrić A. (2012), Strukturalni dijalog za reformu pravosuđa. Preuzeto sa: http://www.fcjp.ba/templates/ja_avian_ii_d/images/green/Amela_Kadric1.pdf

Omerović E. (2011). Ured visokog predstavnika međunarodne zajednice u BiH u Banović D. & Gavrić S. (ur.), *Država, politika i društvo u BiH- analiza posdejtonskog političkog sistema*. Sarajevo: University press-Magistrat izdanja;

Steiner C. & Ademović N. (2010). *Ustav BiH: komentar*. Sarajevo: Fondacija Konrad Adenauer;

Trnka K. (2004). Konstitutivnost naroda i uključivanje BiH u evropske integracije (18-21), *Pravna misao*, broj 7-8;

Turčalo S. (2012). *Političko-ustavna rješenja za BiH: od Lisabona do Daytona, Geopolitičke naracije o mirovnim sporazumima za BiH 1992-1996*. Sarajevo: Mediacentar;

Turkalj K. (2013). Catch 23- izmjene Ustava RH radi ispunjavanja političkih kriterija za članstvo u EU (30-42), *Sveske za javno pravo*, broj 11;

Uzelac A. (2004). Vladavina prava i pravosudni sustav: sporost pravosuđa kao prepreka pridruživanju (99-123), Ott K. (ur.), *Pridruživanje Hrvatske Evropskoj Uniji: Izažovi institucionalnih prilagodbi*, Zagreb (IJF);

Author: Maša Alijević, PhD, Assistant Professor
Institution: Faculty of Law, University of Zenica
E-mail: m.alijevic@gmail.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN B&H AND THE EU IN THE CONTEXT OF THE CREATION AND IMPLEMENTATION OF THE JUDICIAL REFORM IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract

Following the signing of the Dayton Peace Agreement, it was obvious that the judiciary is its weakest thimble. Bicouse of that efforts of the international community since 1995 were aimed at establishing the rule of law and strengthening of the judicial system. From the very beginning of the process of judicial reform in B&H, the international community was involved to provide the initial conditions for the establishment of a unified judicial system. Thanks to international community, there have been some positive trends. Almost in the same time, the process of EU integration began. The entry into force of Stabilization and Association Agreement is a defining moment in relations between the EU and Bosnia and Herzegovina, which is also reflected in the dialogue of the judiciary. Because of the deficit in achieving of democratic standards, process of reform of the judiciary continued with intensive efforts of foreigners which resulted in a structured dialogue on justice between the EU and Bosnia and Herzegovina. Although so far dialoge was not sufficiently successful, dialoge with more systematic and comprehensive work could solve the doubts which are important for perspective in reform. This paper will clarify that for the establishment of an adequate judicial system are most important interconnected democratic goals: independent, efficient and responsible judiciary, which can be achieved only by detecting and removing the imperfections in the judicial system of B&H.

Keywords: judiciary, international community, B&H, European Union, democratic goals.